

מלבי"ם פרשת בא

שמות פרק יא, א-ב

(א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עוֹד נִגַע אֶחָד אָבִיא עַל-פְּרֹעָה וְעַל-מִצְרַיִם אַחֲרַי-כֵּן יִשְׁלַח אֶתְכֶם מִזֶּה כְּשִׁלְחוֹ כָּלֵה גֶרֶשׁ יִגְרַשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה: (ב) דַּבְּרָנָא בְּאֶזְנֵי הָעָם וַיִּשְׁאַלּוּ אִישׁוֹ מֵאֵת רַעְוֹתָהּ כְּלֵי-כֶסֶף וְכְלֵי זָהָב:

מלבי"ם שמות פרק יא

(א) השאלות (א - ג) מז"ש כשלחו גרש יגרש...

עוד נגע אחד. כבר הודיע ה' למשה [למעלה ד' כא כב] שבכל המכות שיביא על פרעה לא ישלח את העם עד המכה האחרונה, שהיא מכת בכורות, והודיע לו עתה שבא הזמן להביא הנגע האחרונה שעל ידה ישלח אתכם מזה, כשלחו ר"ל שפרעה יתן לכם רשות ללכת למדבר לעבוד את ה', כמ"ש ולכו עבדו את ה' כדברכם, אבל אחר שישלח אתכם, אז יחזקו מצרים לגרש אתכם בהחלט שלא ע"מ לשוב, כמש"ש ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ שהוא הגרוש לגמרי, וז"ש כשלחו אז יתחדש אח"כ כי כלה גרש יגרש. שלא ע"מ לשוב, שזה א' מן ההבדלים בין שלוח ובין גרוש:

(ב) דבר נא. ולכן תדבר באזניהם שיתחילו לשאל תיכף כי אח"כ לא יהיה זמן לזה באשר אז יגרשו אותם בהחלט ולא ישאלו להם את כליהם, לא כן עתה שלא היו מבקשים רק ללכת ע"מ לשוב שבטח לבם שיחזירו להם בשובם, וכבר בארתי למעלה (פרשת שמות) שצוה שתשאל אשה משכנתה ומגרת ביתה שבזה לא היה דרך גזל, כי השכנים יקחו להם בעבור זה את כלי ביתם ובתיהם ושדותיהם שישארו במצרים ששויים כמו הכלי כסף ששאלו מאתם, אולם עתה הוסיף וישאלו איש מאת רעהו אף שלא מן השכנים, שהשאלה שלקחו שלא מן השכנים, שהם לא השיגו דבר תמורתם, היתה נכונה עתה אשר הודיע להם שהמצריים יגרשו אותם אח"כ בהחלט, וא"כ בעת ששאלו הכלים שהיה השלוח ע"מ לשוב היתה השאלה ע"מ להחזיר, ובעת היציאה שנתחדש מה שהמצריים גרשו אותם לגמרי ע"מ שלא לשוב עוד, א"כ הם בעצמם מחלו על הכלים, אחרי שגרשו אותם ע"מ שלא לשוב וממילא לא יוכלו להביא את הכלים בחזרה הרי מחלו להם על הכלים, אולם ממה שאומר וישאלו איש מאת רעהו שמשמע שישאלו מבני ישראל איש מרעהו כי המצריים לא נקראו בשם רעהו ורעותה, נראה שהיתה בזה תחבולה אחרת שכדי שלא ירגישו המצריים ששואלים ע"מ שלא להחזיר [כי יפלא בעיניהם למה יצטרכו לכלי כסף וכלי זהב], ישאלו איש מאת רעהו, ר"ל ישראל מישראל שהעניינים ישאלו מן העשירים כלי כסף וכלי זהב וכאשר יראו זאת המצריים יאמרו להם שלצורך העבודה הזאת והחג הזה צריך שכל אחד גם העני שבישראל יהיו לו כלי כסף וכלי זהב, כלים יקרים ותכשיטין, ובזה יוכלו לשאל גם מהמצריים אחר שיראו שזה צריך להם לענין העבודה והחג...